

LUDWIG VAN BEETHOVEN

(*1770 Bonn – 1827 Vídeň)

ŽIVOT

- narozen v Bonnu, pocházel z hudebnické rodiny, otec byl tenoristou bonnské dvorní kapely. Nutil syna násilím do hry na klavír a do studia kompozice a GB
- toto nepříznivé domácí prostředí mělo do jisté míry vliv na utváření Beethovenovy povahy (nedůvěřivost, uzavřenost)
- od svých 7 let veřejně vystupoval jako zázračné dítě, podobně jako Mozart – to mu otevřelo dveře do bonnských měšťanských a šlechtických kruhů
- prvním učitelem – *Christian Gottlob Neffe*, který ho seznámil s tvorbou J. S. Bacha, C. Ph. E. Bacha a jiných německých skladatelů
- první skladby napsal ve věku 12 let, v 15 letech získal titul dvorního varhaníka
- několikrát navštívil západočeské lázně (Teplice – setkání s Goethem, Karlovy Vary, Františkovy lázně) a zámek Hradec u Opavy
- Beethoven byl na **zámku Hradec u Opavy** v roce **1806** na pozvání svého přítele, Carla Lichnowského, po třech měsících Beethoven v rozčilení, po známé roztržce s knížetem, zámek napsal mu proslulý dopis: “Kníže, čím jste Vy, jste jen díky svému původu. Čím jsem já, jsem jen díky sobě. Knížat bylo a bude na tisíc. Beethoven je jen jeden!”
- Podruhé byl Beethoven pozván do **Opavy** v roce **1811**, aby se zúčastnil provedení své mše C dur v minoritském kostele sv. Ducha
- v roce 1787 poprvé navštívil Vídeň, definitivně se však v ní usadil až roku 1792. Dostal stipendium od bonnského kurfiřta, začal studovat u nejvýznamnějších osobností tehdejší hudební Vídně.....
....., aby si doplnil své kompoziční vzdělání
- vedle vlastní tvorby se věnoval klavírní hře a pedagogické práci
- stýkal se s váženými šlechtici své doby kteří patřili k jeho největším příznivcům.....
- jednal však vždy jako svobodný umělec a dával najevo, že si cení člověka podle jeho schopností, nikoliv podle šlechtického titulu. Jako pravý demokrat sympatizoval od mládí s revolučními myšlenkami
- vídeňské období do roku 1800 je obdobím rychlého tvůrčího dozrání, kdy se skladatel postupně odpoutával od haydnovsko-mozartovského modelu a vytvářel si svou naprosto svébytnou hudební řeč
- od roku 1796 trpěl ušní chorobou, která se vystupňovala v úplnou hluchotu (1816)

- v roce 1802 se na radu svého lékaře odebral do vesnice Heiligenstadtu, kde napsal pověstnou *Heligenstadtskou závěť*
- žil intenzivním citovým životem, jak dokládá dopis „Nesmrtelné milence“, byl samotář, nikdy se neoženil
- jako první skutečný svobodný umělec trpěl hmotným nedostatkem, chtěl odejít z Vídně, ale vídeňská šlechta si uvědomila ostudnost Beethovenova postavení a poskytla mu pravidelný roční příjem
- získal uznání a oficiální pocty, od roku 1816 naprosto ohluchl – psychické problémy, ponořil se do sebe, ztrácel kontakt s veřejností, izoloval se od společnosti
- rozsah Beethovenovy tvorby je obrovský, napsal opusů, do některých opusových čísel je zařazeno hned několik skladeb
- jeho tvorbu dělíme do tří období:
 - 1) počáteční tvorba 1770 – 1800, kdy navazuje na Haydna a Mozarta
 - 2) revoluční a vlastenecké tendence 1800 – 1814, vyhranění vlastní hudební řeči
 - 3) pozdní tvorba filozofického založení 1815 – 1827

DÍLO

ORCHESTRÁLNÍ TVORBA:

- největší význam má **9 SYMFONIÍ**, dovršil v nich vývoj klasické symfonie, učinil z ní útvar, v němž se odrážejí základní lidské otázky – postoj člověka k přírodě, ke společnosti a k sobě samému.
- jeho symfonie jsou monumentální, dramaticky vypjaté
- ani jedna z jeho symfonií nebyla vytvořena na objednávku, vznikly ze spontánních pohnutek (se záměrem předat lidstvu poselství)
- převzal 4-větý koncept, výjimku tvoří pouze 6. symfonie (je pětivětá), pořadí vět mění pouze v 9. symfonii
- MENUET přetváří na SCHERZO (od 2. symfonie)
- Snaha o monumentální výraz – rozšiřuje jednotlivé věty, důležitosti u něj nabývá **PROVEDENÍ**, které nabývá velkých rozměrů
- krátká témata, nejsou periodicky stavěná, často bývají antitetická, rozšiřuje počet témat z 2 na 3
- rozšiřuje dynamickou škálu od pp do ff
- rozšiřuje orchestr o 2 klarinety, 2 trubky, 2 tympány
- v 9. symfonii zapojuje ve finální části i vokální projev
- *1. symfonie* 1799, *2. symfonie* – mozartovsko-haydnovský charakter

- 3. symfonie (1803)
 - 4. symfonie
 - 5. symfonie (1804 – 1808)
 - 6. symfonie
 - 7. symfonie
 - 8. symfonie
 - 9. symfonie *d moll* (1822 – 1824) pro sóla, sbor a orchestr. Základem její 4. věty je kantáta na text Schillerovy *Ódy na radost*. Jde o monumentální architektonické dílo, vyjadřuje B. lásku ke svobodě, k lidstvu („V náruč spějte milióny“) a jeho víru v lepší svět
 - do orchestrální tvorby řadíme také **ouvertury (předehry)**, kterých napsal celkem 14. Z nich je nejdůležitější....., tlumočí dojem z básně H. J. Collina,, svou programností předjímají symfonickou báseň
 - **KONCERTY:**
 - psány v klasicistním duchu, nejsou novátorské, vyvážený part sólového nástroje a orchestru
- Klavírní (5) – C, B, c, G, Es dur** „.....“
- Houslový – D dur**
- Trojkoncert pro klavír, housle, violoncello C dur**

KOMORNÍ TVORBA:

- -je velice rozsáhlá a rozdílné závažnosti. Důležitá je především oblast smyčcové literatury:
 - houslové sonáty (10) – *Sonáta F dur* „Jarní“, *A dur* „Kreutzerova“
 - violoncellové sonáty (5) – č. 3 *A dur*, č. 4 *C dur*, č. 5 *D dur*
 - smyčcové kvartety (16) tvoří vrchol B, tvorby, jsou originálně koncipována, šest raných kvartetů, tzv. „Lobkovických kvartetů“ novátorsky rozvíjí vrcholné přínosy Haydnovy, obdobné jsou pak ze středního období tzv. „Razumovské kvartety“. Hlubokou subjektivní výpovědí je *5 posledních kvartetů*, v nichž skladatel upravuje počet a stavbu vět podle vlastního ideového programu. Posledním dílem *smyčcový kvartet F dur* (1826) – B. zde symbolicky vkládá osudovou otázku a odpověď: *Muss es sein? Es muss sein!*“
 - klavírní sonáty (32) podobně jako ostatní klavírní skladby psal celý život. Je v nich patrná zkušenost vynikajícího klavíristy, není zde ani náznakem využito efektní a prázdné virtuozity = technika vždy ve službách myšlenkového obsahu. Z raných sonát nejznámější *sonáta c moll* „Patetická“, fantazijní

charakter a změnu v členění vět má *sonáta cis moll „Měsíční svit“ (Quasi una fantasia)*. Efektní nástrojově zpracovány jsou *C dur „Valdštyňská“ a f moll „Appassionata“*, lyrická je *Es dur „Na rozloučenou“ (Les adieux)*. Ke stěžejním dílům patří jeho poslední sonáty pro nový kladívkový klavír (E dur, op. 109; As dur op. 110, c moll op. 111), které jsou protkány složitou kř. prací, ve finálních větách fugy. Kromě sonát napsal řadu *ronda, fantazie, menuety landlery, variace*, nejznámější je *33 variací na Diabeliho valčík* – jde o 1. charakteristické variace svého druhu

VOKÁLNĚ-INSTRUMENTÁLNÍ TVORBA:

A/ světská

- písňový cyklus *Vzdálené milé*
- stojí v rámci autorova odkazu mírně v pozadí. Revoluční opera o lidské věrnosti a touze po svobodě -, kterou dokončil 1805 (poté ještě 2x přepracoval).

Libretista:

Počet dějství:

Hlavní postavy příběhu:

Obsah opery:

B/ duchovní

- veledílem je.....pro sóla, sbor a orchestr, psána pro....., svou mohutností však přesahuje běžné využití při bohoslužbě, provádí se koncertně
- další díla: *Mše C dur*, oratorium *Kristus na hoře Olivetské*